

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sămbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 1 Decembrie 1909.****Numărul 46—47.****Cuvânt arhieresc**

rostit cu prilejul Inaugurațiunii Sinodului arhidie-
cezan de Alba-Iulia și Făgăraș convocat pe
23/10 Noembrie 1909.

Vă salut în Domnul Venerat Cler arhidiecezan și vă mulțumesc cu caldura inimii părintești, că n-ați pregetat în timpul acesta de toamnă a veni în coace, ca să vedem de așezămintele indigitate în literile noastre convocatoare din 19/6 Oct. 1909 Nr. 7800.

Astăzi nu mai am să vă în-
trețin din locul acesta deplorând
acel inconvenient, că de beneficiile
noastre parohiali încă tot nu ar fi
legat și dreptul perpetuu de a-i
percepe toate fructele, ceea ce este
condițiunea esențială a beneficiului
ecclesiastic.

Că doară prin articolul de lege
XIII. din an. 1909, care modifică
legea XIV, din an. 1898 despre între-
girea venitului parohial, s'a regulat
cauza congruei clerului catolic de
diverse rituri din Ungaria, și pro-
țimea arhidiecezană cu începutul
încă din 1 Ianuar 1908, și-a primit
cadințele urcate în senzul acelor
legi din fondul unificat al congruei
catolice.

La fondul acesta concurg be-
neficiile mari ale înaltului Cler ca-
tolic cu suma anuală de cel puțin
700,000 cor. fondul religionar un-
garic cu cel puțin 1.200,000 cor.,
iară erariul regesc cu suma anuală
de 1,300,000 cor.

Tot ceea ce va se capete Cle-
rul nostru din fondul acesta, o ca-
pătă, ca cadință legată de bene-
ficiul, iară nu ca în deceniile tre-
cute, începând din anul 1864, în
formă de subsidiu precariu, ci ca
congruă dotațiune spre întregirea
venitului parohial la quantul statorit
în lege.

Cumcă §. 5 din legea XIII an.
1909 dă guvernului regesc putere
de a subtrage cutărui preot partea
aceea a congruei, carea o întinde
erariul regesc, ori de a o sistă poate

pe întregul teritoriu al cutărei die-
cese: ma că subcomisiunile Sena-
tului Regnicolar de congruă catolică,
așezat în urma §-lui 7 al legii XIII
an. 1909 prin decretul preafnalt din
24 Septemvrie 1909, acelea subco-
misiuni încă pot opri și partea pro-
porționată cuvenită din fondul re-
ligionar ungaric, ori din suma con-
tribuită de Clerul înalt: toate acestea
opri și sequestre au cel puțin mân-
găierea, că nu se vor întâmplă de
cât după proces disciplinar, prin
sentința trecută în putere de drept.

Am ajuns adevă Venerat Cler!
ca să vedem în oare carea formă
implinit punctul III din Supplex
libellus prezentat în an. 1791 la
locul preafnalt de antecessorul de
pie memorie Ioan Bob unde zice:
„Clerul acestei națiuni, credincios bi-
sericii orientale... să se considere,
să se tracteze în acelaș mod, și să
se împărțesească de aceleaș bene-
ficii, ca și clerul... națiunilor, cari
constituiesc sistema uniunii.”

Imi cade greu a vedea, că a-
cest Venerat Cler încă și la anul
1791 mai cere să fie considerat,
macar, că știă bine că prin articolul
VII, sancționat în 7 August 1744,
au fost abrogate legile transilvane
injurioase religionii gr.-cat. și Epis-
copiei Făgărașului i-se dade voie
de a trăi întărită în posesiunea
Fondurilor, a bunurilor și a bene-
ficiilor, cari aveă, și fură abrogați
articoli, cari în ori ce chip se im-
potrivesc immunității ecclesiastice
și opresc exercițiul liber al religionii.

Dară libertatea cerută în Sup-
plex libellus i-s'a acordat bisericii
noastre prin articolul LV din anul
1791, sancționat în 28 Noembrie
1792, ca o lege fundamentală a a-
cestui Principat și a părților incor-
porate, și confirmată nu numai în
folosul celor de atunci, ci și al pos-
terității acelorăș, pentru toate tim-
purile venitoare, asigurându-se prin
aceea lege staturile fiestecăreia re-
ligiuni „quod in moderno per sin-

gulas quatuor Religiones actu pos-
sessorum, ac in futurum etiam quo-
vis tempore libere extruendorum
Templorum, Turrium, Campanarum,
Caemeteriorum, Collegiorum et
Gymnasiorum usu nunquam tur-
babuntur.”

Să nu vă supere însă Venerat
Cler! dacă îndrăsnesc a Vă face
băgători de seamă, că un cler poate
fi considerat, fără ca să se împăr-
tășească de acelaș soi de beneficii,
de care se bucură clerul aitora,
ma într'acelaș cler pot unii să fie
tractați într-un fel, alții într'altul.
Aceasta nu e paradox!

Ma provoc la decretul preafnalt
din 9 Septemvrie 1743, acela ne
privește numai pe noi, prin care în
punctul 1) parohilor uniți din toată
Transilvania s'a statorit a li-se dă
capeție sau porțiune canonică pentru
traitul vieții, precum au parohii și
airea, li-s'a dat însă după urmă-
toarea distincțiune: „unde parohului
i-ar stă de îndemână agrii de ajuns,
ca să-i cultive, acolo nimica să nu
capete din capeție; unde n-ar aveă
din agricultura numai ceva, să i-se
adaugă ceva și din capeție; în urmă
unde el n-ar aveă, afără de fondul
intern, agricultura deloc, acolo să
primească capeție întregi.”

Vor precepe din acestea mulți
din Veneratul Cler, de ce nu au
dânșii necum porțiune canonică a-
dequată, dar nici macar cătuș de
puțină; iară alții vor înțelege de ce
nu capătă ei lectical de loc, ori
numai de totul neînsemnat.

Că ce a înțeles acest Venerat
Cler sub capeție întregi, ne lămurim
de ajuns din punctul 12 al Sino-
dului din 14 Septemvrie 1700, unde
cel de vecinică pomenire vrednicul
Mitropolit Atanasie statorise „care
sat nu va dă popii de o casă, o
claie de grâu, o ferdela de ovăs, și
două zile de lucru, acela sat să fie
fără popă”; o dotațiune destul de
onestă, macar de s'ar fi adevărit
pretutindenia!

În părțile bănățene Regina glorioasă Maria Teresia demândase, ca popilor de ritul grecesc să li-se rupă, din teritoriul neîmpărțit altora, câte o sesiune de pământ arător de câte 32 jug. liberă de contribuțiune, iar dacă ar dori, să li-se dea încă o sesiune, dară după aceasta să fie dator a plăti dare: însă plebanilor romano-catolici nu le-a asemnat decât numai câte 3 jug. în pășunea comună, ca să-și poată țineă niște vaci, și cu agricultura să nu se ocupe, ca să le rămână timp de ajuns spre a-și învăța poporul, — însă Patronul să fie dator a da plebanilor așa numita dotațiune Tereșiană, carea stătea din 200 fl. plată, și din deputat de naturalii în prețul îndoit pe atâta.

Vedem dară, că un cler poate să fie considerat, fără ca să aibă parte de acelaș tractament, și să fie provăzut de ajuns, fără ca să se bucure de acelaș fel de beneficii, ca și clerul altor biserici. Totul atârnă dela cumpătul și dela înțelepciunea, ca să prețuim după dreptate și puținul ce ni-l întinde pietatea credincioșilor și multul ce ni s'ar da din vistieria Statului. — Diversitatea aceasta a isvoarelor, din cari se întregește dotațiunea clerului, nu este bine a o lăpădă cu ușurință, ea poate să ne fie de mângâiere, și în zile grele să ne

scape de strivire, — că de vom lucra cu diligență și cu bună cumpanire, vom fi scutiți de sila de a vana o popularitate ieftină, ce s'ar dobândi prin aceea, că am lăpădă câte una drepturile și cadințele bisericii, — de altă parte mai cu anevoie am ajunge în strămtoarea de a capta benevolenția pe conta demnității noastre de om și de preot.

Creștinii din început se obișnuise a aduce Bisericii prinoase, cari în partea întrecătoare ajungeau spre mângâierea văduvelor și a saracilor, — ei bucuros primeau judecata bisericii în trebile lor controversate, se plecau așezămintelor sacre după prescrierile apostolice propuse cu graiul viu, și normate mai târziu și în scris. De aceea îndeamnă Apostolul pe Timoteiu să poarte grije de tradițiunile sacre: „Cele ce ai auzit dela mine prin multe mărturii“, adevărat în prezența multora, „acestea le încredințează la oameni credincioși, cari vor fi vrednici a învăța și pe alții.“¹⁾

Cu toții mărturisiram întărind cu jurământ, cumcă „tradițiunile apostolice și ecclesiastice sunt de a se primi și venera“²⁾ de acestea tradițiuni se ține a alege și a deprinde oameni credincioși, cărora să

¹⁾ II. Timotheu II. 2.

²⁾ Sinodul Provinc. II. pag. 76.

le încredințăm tradițiunile, așezămintele bisericii noastre, cele pline de adevăr, de dreptate, de maiestate și de dar, ca să fie vrednici a învăța și pe alții, — din acelea tradițiuni, formulate mai limpede în Sinodul I. dela Nicea¹⁾, ne-am învățat, când să prăsnuim Paștile, în ce chip să ne ferim de cursele necredincioșilor, cum să ne închinăm unui Dumnezeu în trei fețe, și să-l preamărim pentru darul răscumărării.

Se cuvine drept aceea Venerabil Cler! a ne consulta despre educațiunea clerului tiner, precum făcuse și Sinodul arhidiecezan din 1869, a ne sfătui despre instituțiunea religioasă a tinerimii și a poporului, despre observarea sf. Canoane și a disciplinei în cler și popor, precum și de a ne întări cu statute potrivite lipselor diecezane de acum; ceea ce apriat fusese indigitat, ca obiect cuviincios de a se putea pertracta în Sinodul arhidiecezan (vezi Sinodul Provincial I. de Alba-Iulia și Făgăraș din 1872. Titlu III. cap IV).

Rugându-vă să conlucrați după zelul cunoscut, care vă însuflețește, după experiența ce o a-ți comprobă, să alergăm după ajutor cătră Nascătoarea de Dumnezeu și pururea

¹⁾ Decretul după can. 20 și Constituțiunile Apostol L. V. 19.

FOIȚĂ.

Iubire de patrie.

După A. Kozma.

Lui Juvenal îi veni dor de Roma, un dor așa de puternic, încât se îmbolnăvi. Trăia pe atunci în Tapsos din Africa și era tribun al legiunii dalmatine, trimis în exil de cătră împăratul Adrian. Era o răsbunare din partea Cezarului pentru satirele îndrăsnețe, pe cari poetul le scrisese pe timpul domniei lui Domițian, dar n'a cutezat să le scoată la lumină decât mai târziu. Într'o satiră ridiculiză pe Paris, un actor favorit al lui Domițian. Din nenorocire Adrian încă avea un favorit de acest soi. Acesta crezu că aluzia îl atinge și pe el, și exoperă exilarea bătrânului poet.

Marele măestru al ironiei, înțelegea că de astădată ironia se întoarce asupra lui, când i-se poruncește, la vârstă de optzeci de ani, să-și facă datoria de ostaș, să meargă unde îl trimite voia Cezarului.

S'a supus c'o îndârjire de om mândru; nu s'a plâns nimănui, n'a cerut grație. Era destul de viguros încă. Și-a îndreptat statura, și-a încins armele, și a plecat, fără să spună o vorbă, în fruntea legiunii, spre Africa îndepărtată.

Ajuns în Tapsos se simți cu totul înfrânt. Vedeă el bine, că nu poate trăi fără Roma. Se gârbovi în curând și, cu toată dogoreala soarelui de Africa, îi era frig într'una. Măncă puțin și nu putea să doarmă. Dinții începură să-i cadă unul după altul.

Gemea zgrebulit în pat, cu fața întoarsă spre perete, ca să nu-i vadă nimeni lacrimile. Și suspină neîntrerupt: „o Romă, o patria mea!“

Ofițerii, cari îl iubiau foarte mult, îi aduseră de undeva un medic vestit, un grec cu numele Chiron. Era o celebritate

a omenimii de pe atunci, căci grecul isprăvisse școala din Alexandria și petrecuse câțiva ani în Roma în societatea lui Archigenes, care era cel mai vestit medic. Grecul cunoștea bine nevoile trupului, cunoștea deasemenea și boalele sufletești, împotriva cărora luptă cu ajutorul logicei și al psihologiei. Cunoștea pe Juvenal după nume, îi cetise satirele, cari i-se păreau barbare, ca ori ce alt product al literaturii romane în comparație cu cea elină.

Chiron îl cercetă cu deamănuntul și se miră de vigoarea acestui moșneag. Nici cel mai mic defect organic nu eșia la iveală; nici urmă de boalele cauzate de clima africană.

— Domnul meu — zise el privind lung în ochii stinși ai lui Juvenal — boala ta e: *nostalgia*. E o boală destul de serioasă, căci poate degenera în *melancolie* de moarte... Din nenorocire avem însă remedii împotriva ei. Un om cu o cultură mai înaltă poate alunga boala aceasta încă din germine. Astfel se explică, cum Grecii nu cunosc boala aceasta. Voi Romanii sunteți mai înapoiți în cultură, suferiți de ea, iar Germanii, Celții, Scythii și alte popoare barbare, adeseori mor de acest soi de boală.

— Doctore, nu flecări, lasă-mă să mor și eu.

— Asta nu se poate. Ar fi o rușine ca un satiric cunoscut de toată lumea, să moară ca un sentimental bolnav; atunci mai bine omoară-te singur.

— Sigur că e mai bine. Dă-mi sabia, să mă arunc în ea.

— Eu n'am venit să te omor, ci să te fac sănătos.

— Degeaba, în afară de Roma nu este viață.

— Pentru ce?

— Pentrucă tare mi-e dragă Roma.

— Și ce afli, mă rog, vrednic de iubit în Roma? Poate împrejurarea, că e greu să nu scrii satiră despre ea? Poate desfrăul dintr'ansa, pe care îl descrii așa de plastic în versurile tale? Ți-s dragi doară linguiștorii, ori nu poți trăi fără

Fecioara Maria, vrednicul de laudă Mihail Arhanghelul să-și umbreze și aici darul, ceea ce Ne este de folos cerându-ne nouă, ca să putem în pace isprăvi cele propuse acestui Sinod arhidiecezan, pe care în numele Preasfintei Treimi îl dechiar de deschis! Amin.

Sinodul arhidiecezan.

— raport special. —

Luni 22 n.

Conform convocatorului Veneratei Superiorități, membrii sinodali s'au grăbit pe ziua de Luni la Blaj. Din fețele fiecăruia și din convorbirile private se vede interesul vin ce preoțimea purtă față cu acest sinod, care va avea să hotărască asupra unor chestiuni așa de însemnate pentru cler mai ales, dar și pentru credincioșii noștri. Eră doar între punctele programului chestia școalelor și a limbii de catehizare, cari taie adânc în viața bisericii noastre și sunt în strânsă legătură cu dezvoltarea și trăinicia neamului nostru. Multe fețe nouă și mulți membrii din generația tineră trimită preoțimea rurală la Sinod. Ca ceva neobiceiuit până acum, două tracte protopopești au ținut să fie reprezentate prin doi profesori de teologie.

Adunați în sala cea mare dela vechea reședință mitropolitană, prepozitul Ioan M. Moldovan, comunică preoțimii, că a fost încredințat din partea Escelenții Sale Mitropolitului, ca împreună cu patru membri aleși din cei prezenți să compună și facă comisia de verificare. Sunt aleși în această comisie: protopopii Nic. Togan și Ioan Maior, preoții Valer Florian și Ioan Agărbicean. Acestei

comisii își prezintă delegații credonționalele lor și în ședință de mână se va propune verificarea.

După închiderea acestei scurte ședințe, cei prezenți sub conducerea protop. Dr. Elie Dăianu se prezintă Escelenții Sale Mitropolitului. Prin cuvinte isvorite din inimile tuturor delegaților Dr. Dăianu asigură pe capul bisericii de dragostea și nestrămutata alipire, pe care preoțimea o păstrează față de Escel. Sa Mitropolitul, la glasul căruia au alergat cu toții spre a-l ajuta cu experiențele lor întru înaintarea intereselor bisericesti și școlare.

Mișcat de această dragoste Escelența Sa mulțumește de însuflețirea de care observă, că e cuprinsă preoțimea și cere binecuvântarea cerească asupra lucrărilor ce se vor face.

A făcut o bună impresie împrejurarea, că bunul Părinte a recunoscut pe toți delegații veniți la Sinod.

Marți 23 n.

La oarele 7 se celebrează sfânta liturgie în biserica catedrală. A pontificat Escel. Sa Mitropolitul asistat de 14 preoți: Canonicii: Dr. Aug. Bunea, Al. Uilăcan, Dr. Is. Marcu și Ștefan Pop, vicariul Iacob Macaveiu, protopopii: Ioan Hățăgan, I. Costin, Nic. Togan, Elie Câmpănu, Iosif Lita, George Simu, și Laurențiu Pascu, apoi directorul prepar. Ioan F. Negruț și preotul Valeriu Florian, ca diaconi I. Br. Micu și Iacob Popa. Cântările liturgice le-a executat bine instruitul cor al clericilor și prof. Papiu.

Făcea o minunată impresie ceata mare a preoților celebranți îmbrăcați în odăjdii de sărbătoare, cari plini de evlavie sfântă înălțau rugăciunile lor la Cer pentru invocarea ajutorului Celui Preaînalt.

Intruniți după sfânta slujbă la reșe-

dința metropolitană. I. P. S. Sa e invitat la ședință prin o comisie de 5 membri pusă sub conducerea canon. Dr. Augustin Bunea. Intre aclamațiile generale Escel. Sa ocupă presidiul deschizând ședințele Sinodului prin cuvântarea, ce publicăm la loc de frunte. În numele clerului răspunde prepozitul Moldovan, mulțumind Mitropolitului pentru convocarea acestui Sinod.

Înainte de a intra în ordinea de zi Escel. Sa propune să se spezeze două telegrame omagiale: Sfinții Sale Pontificelui și Majestății Sale Domnitorului. Telegramele sunt următoarele:

I. către Sfinția Sa Papa:

*Eminentissimo Domino Raphaeli cardinali
Merry del Vall, status secretario,*

Roma
al Vaticano.

Clerus arhidiecezesos Alba Iuliensis et Fogarasensis rei christianae provehendae causa in Synodum congregatus Beatissimo Petri Pio Papae X. obedientiae sensa pandit, fidem asserverat apostolicam de genu implorat benedictionem.

Victor Mihályi
archiepiscopus.

II. către Majestatea Sa

*Ö császári és apostoli királyi Felsége
kabinet irodájának*

Bécs.

A gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegeyi clerusa, zsinatra egybegyűlve, Ö felsége legkegyelmesebb Urnak és Királyunknak jobbágyi hódolatát mutatja be, és legfőbb kegyuri oltalmába ajánlottan Ö felségére az Úr Isten áldását esdekli neki, boldog ország-lást kíván számos éveken át.

Mihályi Victor
érsek.

neplăcerile din Roma? Ți-s dragi grecii vagabonzi și decăzuți, cari au umplut Roma întreagă? Ori îți place de cetățanul stupid și credul, care ascultă minciunile sofștilor? Sau îți convine când așa numitele căpetenii republicane se adună pentru a se sfătui, cum au să pregătească peștele, pentru masa divului împărat? Sau ți-s plăcuți paraziții din Roma, cari s'au înmulțit așa de tare în vremea din urmă? Sau ți-s dragi femeile din cari a dispărut și cea din urmă scânteie de pudoare, sau bărbații, cari pentru bani sunt gata la ori ce josnicie?... Ori doară nobilimea romană cea decăzută?... Ori poate ți-e dragă plebea romană, care s'iară pe uliți *panem et circenses*, îndesuindu-se ca câinii pentru o bucată de pâine sau pentru un os de pomană, și care urlă de plăcere, când vede proastele producțiuni din circ? Iubești așa dar în Roma ta: atotputernicia banului, risipa nebună, importanța avarilor și a celor norocoși, retragerea speriată a oamenilor de bine, volnicia armatei asupra cetățenilor pașnici?... Abia cred, căci toate acestea le-ai satirizat chiar tu. Satirele tale îmi dau dreptul să te întreb: cunoști o patrie mai decăzută ca Roma ta? Și dacă nu cunoști, ce poți iubi în patria aceasta decăzută?

— Taci, grecușor nemernic! — izbucni Juvenal. Se ridică într'un cot, tremurând de mânie. Fața lui slabă eră aprinsă, ochii lui căzuți în orbite împrăștiaș fulgere de ură.

— Taci, ticălosule, nu cuteză să te provoci la satirele mele, căci chiar acestea sunt dovadă despre dragostea mea de patrie. Ce afu vrednic de iubit în Roma? Ei bine, ascultă grecușorul, să-ți spun...

— „Iubesc pe Romul, care a întemeiat *Cetatea*, și care a omorât pe fratele său când își bătea joc de ea... Iubesc pe Brutus, căci a alungat pe Tarquiniu și a condamnat la moarte pe propriul său fiu, când intrase în slujba tiranilor... Iubesc pe Brutus al doilea, care a omorât pe Cezar, deși îi eră drag... Iubesc pe Cincinat cel virtuos și mândru... Iubesc pe Mucius

Scaevola, care a suferit chinuri fără să geamă... Iubesc pe Curtius, care s'a jertfit pentru țară... Iubesc întreaga legiune strălucită de Eroi, care formează istoria Romei, umplând de lumină veacurile trecute... Iubesc pe Scipio Africanus... Iubesc pe cei doi Cato... Mi-e drag întreg trecutul de glorie care va rămânea în veșnică pomenire, ca un model, pentru viitoarele neamuri cu aspirații de mărire...

„Și mai mult decât toate acestea, iubesc flacăra aceea de opaiț de mult stânsă, la lumina căreia își scriă Horatius Odele... Iubesc pe Catull, Vergiliu, Propertiu, Ovidiu, Lucanus, Statii... și pe toți cântăreții inspirați de Apollo, cari au recitat versuri, în cea mai sonoră și cea mai puternică limbă din lume...

„Iubesc mai pe sus de toate limba aceasta dumnezească. Iubesc poporul, care a creat această limbă, cu care poruncește lumii întregi...

„Dejaba zimbești, grecușor nemernic. Tu cugeți: ce e limba Romei față cu bogăția și mlădierile limbei eline?... Limba voastră e ca un gladiator rafinat pe arena circului. Limba Romei e ca ostașul simplu dar viteaz pe câmpul de luptă...

„Înțelegi acum, vagabondule nenorocit și fără țară, pentru ce îmi iubesc eu patria? Înțelegi dorul care mă mistuie? Înțelegi pentru ce e un lucru așa de dulce și de sublim: *pro patria mori*?

Bătrânul căzu obosit pe perne, după erupțiunea aceasta vehementă. Roșăța emoției dispărură și fața îi rămase galbină, ca de mort... Gura îi rămase întredeschisă și respirația îi eră din ce în ce mai agitată.

Grecul cercă pulsul lui Juvenal, apoi zise, cătinând din cap:

— N'aș fi crezut, ca acest roman, vesălit pentru inteligența sa, să fie atât de barbar. Vezi, moare pentru o prostie, pentru o mică indispoziție de nostalgie!

Sinodul aprobă între aclamațiuni textul acestor telegrame.

Prezidiul invită Sinodul să aleagă patru notari. Se aclamă George Simu, și Emil Pop, protopopi, Nicolae S. Aron, vice-protopop și preotul Enea Pop Bota. Apoi comisia de verificare propune verificarea delegaților. În urma acestui raport Sinodul are următorii membri:

Înalt Preasfințitul Mitropolit Victor.

Membrii Ven. Capitlu Mitropolitan.

Dăm. I. Domșa, reprezentantul Mănăstirii sf. Treimi.

Dr. Ioan Sâmpălean, delegatul corpului profesoral dela Teologie.

Dr. Ambrozie Chețian și Ioan F. Negruț, delegații corpurilor profesionale dela celelalte institute.

Iacob Popa, protonotar consistorial Iuliu Nistor revizorul exactoratului arhid. — și

Aurel C. Domșa, contabilul Administrațiunii centrale, — apoi

Aiud, Ioan Maior, protop. delegat Ștefan Roșian, prof. Blaj.

Albajulia, Enea P. Bota, Șard, delegatul tractual, (protop. lipsește.)

Almaș, Vas. L. Pop — Mateiu Moldovan Agriș, delegat.

Bia, Ios. Lita — Dr. Vas. Suci, prof. Blaj. delegat.

Arieș, Gavril Pop — Nic. Galea, Inoc, del. Blaj, George Bărbat — Ștef. Lita, Luncă del. Catina, Ioan Bozac — I. Dănilă, Budatele delegat.

Cichindeal, Sim. Moldovan — Ioan Șara Vurpăr delegat.

Cluj, Dr. Ilie Dăian — Aug. Cosma Feiurd delegat.

Coșocna, Ioan Hățăgan — Ioan Petean Juculnobil delegat.

Dârgea, Iovian Andreiu — Ilie Șerban Fizeș delegat.

D.-S.-Mărtin, Laur. Pascu — Gr. Nistor Boziaș delegat.

Ernot, Ales. Papiu — Basile Folea, Giulus delegat.

Fărăgău, Nic. Aron — Ioan Hossu Milaș, delegat.

Giurgeu, Elie Câmpean — Ales. Donescu Vasláb delegat.

Ibașfalău, George. Simu — Nic. Galea Hundorf delegat.

Indol, Ioan Bucur — Ștefan Mariș, Șut del. Ludoș, Nic. Solomon — Vasile Suci Căpuș delegat

Mediaș, Ioan Moldovan — Virgil Hățăgan Basna delegat.

Morlaca, Ioan Pop — Iuliu Truța, Ciucea delegat

Mureș, Vas. Saltelechi — (delegatul n-a fost verificat).

Murăș-Uioara, Emil Pop — Ioan Moldovan Ciunga delegat.

Odorbeiu, Ștefan Șandor — Mihail Piroșca B-Ujfalu delegat.

Pogăceaua, Al. Târnavan — Filip Pop, Band delegat.

Reghin, Ariton Popa — Sim. Zehan, Cașva delegat.

Roșia, Iuliu M. Montani — Ioan. Agărbicean Buciumșasa, delegat.

Sebeș, Alexandru Dobrescu — Ioan Bitea Cut. delegat.

Sibiu, Nic. Togan — Val. Florian, Racovița delegat.

Treiscaune, Art. Boer — Ioan Alesandru Csik-Szt.-György. delegat.

Turda, Ioan Costin — Vas. Masca, Beiu, del. Făgăraș, Ioan Macaveiu — Max. Recean V.-Recea și Al. Șerban Voila. dalegați.

Urmează alegerea alor 4 comisii.

În comisia primă, pusă sub prezidența prepoz. *I. M. Moldovan* sunt aclamați: Ștefan Pop, canonic, Nicolae Solomon prot. Ioan Maior prot. Ștefan Roșian prof. și preoții Valer Florian și Ioan Agărbicean. S'a dat vot informativ în comisie protonotariului consistorial Iacob Popa revizorului Iuliu Nistor și contabilului A. C. Domșa. Comisii acesteia i-se încredințează statutele fondului de pensionare.

În a doua sub prezidența can. Dr. Augustin Bunea se aleg: Dr. Izidor Marcu canonic, protopopii Dr. I. Dăian, Nicolae Togan, Vasile Pop, profesorul Dr. Ioan Sâmpălean și preotul Ștefan Lita. Comisia aceasta avea să discute chestia lărgirii seminarului, a sistării cursului bienal și introducerea examenului prosinodal.

Comisia a treia pusă sub prezidența can. Ios. Hossu s'a compus din: canonicul Alexandru Uildecan, protopopii Ilie Cămpian Ioan Pop și Iosif Lita, profesorul Dr. Vasile Suci și v.-protopopul Ioan Moldovan; aceasta, avea să discute chestia catehizării și alte multe propuneri sosite din tracte.

În comisia a patra sub prezidența canonicului Dr. Victor Szmięlszki se aleg: canonicul George Muntean, directorul institutului pedagogic I. F. Negruțiu, directorul gim. Dr. Ambroziu Chețian, vicarul Macavei protopopul Cojocnei I. Hătegan, și Ioan Hossu v.-protopop. Afacerile încredințate acestei comisii sunt chestia scoalelor populare.

În ședința a doua de după prânz și-a prezentat cea dintâi raportul său comisiunea a doua prin prof. Dr. Ioan Sâmpălean. Ideea lărgirii Seminarului teologic prin edificarea unei aripi nouă, care se cuprindă între altele și un local potrivit pentru o bibliotecă centrală, atât de mult reclamată, — și apoi a reparării radicale a celui vechiu, ca astfel să poată fi găzduit în el un număr mai mare de clerici, — e natural, că a fost întâmpinată cu multă însufiețire din partea membrilor sinodali. S'a și hotărât, ca aceste lucrări să se și înceapă în anul următor.

O discuție mai lungă și s'ar putea numi aprinsă a adus cu sine chestiunea a doua a sistării cursului bienal. Începând cu sinodul dela 1869, mereu s'a accentuat necesitatea sistării acestui curs, dar tot atât de adese au supraviețuit motive destul de ponderoase pentru susținerea lui. Astăzi prin regularea congruei nivelându-se, dar mai ales îmbunătățindu-se, aproape toate beneficiile parohiale, încetarea acestor cursuri a devenit urgentă, mai ales din motivul, că în întreaga Provincia mitropolitană ele numai la noi mai sunt în viață. S'a discutat chiar și chestia dacă e prudent, ca să înceteze de tot, sau pentru motive grave și extraordinare să se poată reintroduce. Discuția nu s'a terminat decât în ședința a treia.

Miercuri 24 Nov.

Se continuă în ședința a treia de dinainte de prânz discuția asupra raportului comisiei a doua referitor la susținerea și pe mai departe a cursului bienal. Vorbirile pro și contra acestei propuneri au fost as-

cultate cu multă atențiune și au fost interesante. Cei ce erau pentru susținerea cursului, se gândeau la mulțimea parohiilor cu puțini credincioși, cu slabă dotațiune și depărtate de lume, unde eră în interesul și pentru binele credincioșilor, să se așeze câte un tiner și cu mai puțină calificațiune, dar care prin legăturile de naștere ori căsătorie putea să trăiască. Ceialalți accentuau mereu progresul cultural și calificația superioară necesară în timpul modern ori cărui preot, care are de luptat cu tot soiul de dușmani și trebuie să se apere nu numai pe sine, dar mai ales pe credincioșii de sub păstoria sa. Cereau aceștia ca un bine, ca în astfel de parohii mai slabe să fie trimiși preoții tineri, ca astfel să-și câștige merite pentru promovări în parohii mai bune, ales, că pentru astfel de clerici cu pregătire completă se va putea exoperă congrua întreagă.

În sfârșit discuția se încheie cu următoarele hotărâri:

1. Cursul bienal se sistează.

2. Având în vedere interesele superioare ale bisericii și binele spiritual al credincioșilor, sinodul enunță necesitatea de a se dispune preoți locali în toate comunitățile bisericesti, unde avem biserici, pe cât va fi cu putință. Și a

3. Toate parohiile vacante să se provadă pe venitor cu preoți, cari au absolvat cursul teologic ordinar de 4 ani, sau cel puțin au absolvat 8 cl. gimn. și 3 ani de teologie, fiind primiți în seminar pe spesele lor și la titlul anumitor parohii.

Restează ultimul punct din chestiile încredințate comisiei acesteia: examenul prosinodal. Președintele comisiei can. Dr. A. Bunea face istoricul acestor examene. Arată, că nu e o instituțiune nouă, ci numai dezvoltarea examenului concursual prevăzut deja în hotărârile sinodului provincial prim și nu are altă menire, decât promovarea calificațiunii teologice a Ven. Cler și introducerea unei nizuinți și emulațiuni nobile pentru cultivarea științelor sacre, ales, că acum prin regularea congruei li-s'a ușurat în câțva preoților grijile traiului. Cu toate acestea pentru rezultatele legate de această instituțiune, să fie corăspunzătoare, propune transpunerea acestei chestiuni la un viitor sinod provincial, care va aduce dispoziții uniforme pentru toate diecezele.

După închiderea ședinței, fiind în ziua aceasta amintirea Mart. Victor, preoțimea sub conducerea pâr. prepozit I. M. Moldovan și-a prezintat Escel. Sale Mitropolitului omagiul său de fiască alipire și urările de lungă viață.

Mitropolitul vădit emoționat de această manifestație de dragoste, de care nu numai acum, făr în tot decursul păstoririi sale arhieresti s'a împărtășit din partea veneratului cler, încredințează pe cei prezenți, că nu s'a condus niciodată în lucrările sale, decât de considerații de ordin mai înalt, și dacă a făcut cuiva ceva neplăcut, să nu se atribue decât scăderilor omenești. Aclamat foarte viu Escel. Sa se retrage în apartamentele sale.

După prânz a urmat ședința a patra. La ordinea zilei chestia școlilor populare. Referada prezentată Sinodului prin directorul preparandial Ioan F. Negruț a fost lungă și minuțioasă. Scoatem câteva date. În întreaga arhidieceza sunt 49,772 copii obligați a cercetă școala poporală, o cercetează de fapt

Joi 25 Nov.

33,937, iar 15.835 copii nu cercetează școala. Sunt în arhidieceză mai departe 442 școale cu 473 stațiuni învățătorești. Până acum sunt asigurate pe deplin 124 școli, de aci 85 cu ajutor dela stat, 39 din puterile proprii. Soarta va hotărî asupra alor 318 școli, dintre cari, durere, se vor pierde 100 școli populare din lipsa de mijloace. Făcând un călduros apel pentru susținerea cu tot prețul a școlilor, pentru marea importanță ce o au întru susținerea neamului românesc, propune întregirea salariilor sau din puterile proprii sau cu ajutor dela stat, — prevederea lor cu mobilarul de lipsă și edificarea de locale corăspunzătoare în locul celor excepționate. Și pentru ca succesul acesta să se ajungă cât mai curând, comisia propune înființarea unui fond cultural greco-catolic cu un capital de un milion coroane.

Dupăcum eră de prevăzut o discuție foarte animată se încinge. Toți vorbitorii găsesc situația școlilor noastre foarte critică și care de care caută să recomande mijloacele, după părerea sa mai potrivite, spre a le salva.

În firul discuției se aruncă ideea unui congres mixt, în care să se pertracteze înființarea fondului cultural. Sau dacă întru-nirea congresului mixt n-ar fi îngăduită, atunci cel puțin să se convoace o comisie de bărbați laici, cari se discute ideea adunării unui capital pentru scopuri culturale.

Comisia a pomenit și de propunerea făcută de canonicul Gavril Pop pentru înființarea unei bance culturale, dar a fost de părerea, ca aceasta idee, să se abandoneze.

În sfârșit după o discuție îndelungată se primesc toate propunerile comisiei, de cari am făcut amintire mai sus, ca adecă: să se susțină cu toate puterile școala conștientă pretutindena unde este speranță, că să poată. Unde puterile proprii nu-s suficiente să se ceară de urgență ajutor dela stat. Tot de acolo să se ceară și gratificarea recuzitelor de învățământ, cari nu se pot procura din lipsa de mijloace. Iar acolo unde nu s'a ridicat încă edificii școlare corăspunzătoare și celea vechi sunt dificultate, pentru prelungirea termenului de edificare să se ceară prelungire.

Ce privește fondul cultural comisia face apel la inimile generoase și e de părere să se lanseze un proiect de obligații prin care subscriitorii se leagă de bunăvoie să verse în acel fond un capital de 500 cor. odată pentru totdeauna, sau cel puțin anual procentele de 25 cor. după acel capital.

Comisia presupune cu tot dreptul, că în biserica noastră se vor afla 2000 inimi generoase, cari solvind anual interesele de 25 coroane vor asigura în chipul acesta suma de 50 mii coroane ce corăspunde la camăta unui milion.

Încălziți de nădejdiile cele mai bune Mitropolitul ridică ședința.

Înainte de a intra în discuția altor obiecte, venerabilul protop. Nic. Solomon cere cuvântul spre a resuscita din nou chestia convocării unui congres mixt. Pomeneste de lucrările congresului școlastic din 1872 convocat de Mitropolitul Vancea și de piedecile cari au fost și atunci. Are toată nădejdea însă că Escel. Sa făcând pașii de lipsă, va putea esopera convocarea acestui congres, care între împrejurările actuale este foarte mult de dorit și pe care chiar chestia adunării fondurilor necesare pentru susținerea școalelor îl reclamă cu tot adinsul. Dacă cu toate acestea toți pașii întreprinși vor fi fără de nici un rezultat, să se convoace cel puțin o comisie mai restrânsă, căreia să i-se comunice mijloacele ce se află de mai potrivite pentru salvarea școalelor de perire.

Mitropolitul promite să îndeplinească această rugare ce i-se face deși e conștin de feliuritele și multele greutăți, ce are de întâmpinat, e contrar însă convocării unei comisii restrânse.

Părinții sinodali primesc cu îndelungate urale aceste cuvinte ale Escelenții Sale Aclamațiile acestea au fost cea mai eclatantă dovadă de dărul ferbinte de care e însuflețită întreagă preoțimea noastră de a lucra împreună cu laicii la întărirea bisericii noastre și numai motive esterne și neatârnatore de ea împiedecă în mod artificial această împreună lucrare.

Urmează la discuție un punct iarăși de foarte mare importanță, asupra căruia s'a desbătut și despre care s'a și scris atât de mult în ultimul timp. E chestia importanță a fondului de ajutorare a preoților deficienți și a văduvelor și orfani de preoți.

În abateră dela statutele din 1899 raportorul acestei comisii, care e pâr. Ștef. Roșian propune un nou proiect de statute puse cu totul pe alte baze. Acestui proiect nou îi premerge un istoric al dezvoltării acestor fonduri, începând din primele decenii ale veacului trecut. Pentru importanța lui și pentru ca cetitorii noștri se cunoască pe cei-ce mai mult au lucrat cu cuvântul și cu fapta în aceasta direcție, credem de potrivit a publica în alt loc al foii noastre o parte însemnată din acest istoric.

Din însași statutele relevăm punctele mai marcante. Taxele de promoție, socotite pentru augmentarea fondului deficienților, s'au ridicat mult, (paroh 10 cor. adm.-protop. 50 cor. vice-protopo 80 cor, protopop 100 cor. ș. a.) Taxele dela biserici s'au socotit în 2% după beneficiul parohial. Sau adaus apoi o taxă de 5% dela fiecare preot după maximul ajutorului la care aspiră și una de 2% după ajutorul anual ce-l primește cel ce intră în deficiență. Afară de taxele acestea preoții plătesc 5% după salariul lor anual, Protopopii plătesc acestea 5% și după venitele lor protopopești.

Se vede deci că pe viitor tot vor rămânea trei clase între preoți, de cei cu 800 cor. salar de 1600 cor. și protopopii cu maximul de 2400.

O vie discuție s'a încis asupra propunerii, ca pe viitor și bienaliștii să poată plăti dacă vreau, 5% după salar de 1600 coroane și astfel să se împărțesească și de ajutor mai mare dar cu toate că propunerea aceasta a fost susținută cu căldură din mai multe părți la votizare a căzut.

Dispozițiile celealalte din vechile statute au fost conservate aproape în întregime. Și pe viitor anii de serviciu au rămas tot 45, când cel ce ajunge această vârstă poate trece din oficiu în deficiență cu un ajutor de 1240 cor. suma cea mai mare ce o primește un preot.

Nu credem de potrivit a însăma aci toate modificările introduse în noile statute pentru că ele și așa n'ar avea nici o importanță, nefiind cunoscut cetitorilor proiectul original. Atâta adaug, că discușiunea acestor statute a ocupat toată ziua de Joi și Vineri sfârșindu-se ultimii paragrafi la începutul ședinții de după prânz.

(Va urmă).

Înterupem cu publicarea raportului despre sinod, pentru că nemiloasa moarte, răpește din mijlocul nostru pe cel ce sprijin ne-a fost și povățuitor.

Cetitorul iubit ne va îngădui aceasta înterumpere, pe care o vom continua în numărul următor, pentru că în fața acestei lovituri a sorții, condeiul ni-se oprește îngrozit și el.

Capitulul metropolitan din incidentul încetării din viață a marelui canonic Dr. Augustin Bunea, a dat următorul anunț funebral.

†

Capitulul metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș cu cea mai profundă durere anunță adurmirea în Domnul a iubitului confrate Reverendissimului

Dr. Augustin Bunea

canonic custode al Bisericii catedrale din Blaj,

întâmplată în mod repentini azi la oarele 12 din zi; în anul 53 al etății și al 28-lea al preoției.

Osămintele marelui defunct se vor așeza spre odihnă în cimiterul comun din Blaj, Joi în 2 Decembrie 1909 la oarele 2 după ameză.

In veci amintirea lui!

Sirolin

produce poftă de mâncare îngrășă, oprește tusa, regulează secrețiunea, și oprește asudarea peste noapte.

Se recomandă zilnic de medici și profesori contra
officei, guturaiului, tusei măgărești, scrofulei
și influenței

Fiindcă sunt imitațiuni fără preț se ceri totdeauna
pachetare originală de „Roche“.

F. Hoffmann-La Roche et Cie,
Basel (Helveția).

„Roche“

La ordin medical îl primești din ori ce farmacie
— Prețul unei sticle 4. — cor. —

(4) 33—35

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

13

Curios, că chiar acest principiu li-a mântuit subsistența pentru mai departe și i-a scăpat pe acești „reformați” de rușinoasa perire spontană — împotriva căruia se răsculasera propriaminte anume: „autoritatea,” nervul de viață al bisericii universale.

N-a biruit mintea ageră alui Luther, nici vaza îngrozitor de rece alui Calvin; n-a folosit nimic blândețea lui Todor Beza, nici plângerile lui Melancton, precum nici demagogia vagă alui Zwingli, căci întreaga pseudo-reformațiunea ar fi trebuit să se nimicească pe loc: s'au reintors deci la vechiul principiu hulit, au readaptat autoritatea.

Principiul lui Luther: de a ceti și interpretă Scriptura după plac în nădejdea, că Spiritul Sfânt va lumina pe fiecare cetitor și-i va arăta înțelesul adevărat, — purtă, frește, deja în sine sămânța desolării. — „Cine va putea dovedi,” — întreabă Hettinger, „că nu din mintea omenească a răsărit acel înțeles, pe care-l pretinde cineva a ști dela Spiritul Sfânt cetind Scriptura; aci e călcăiul achilleic al principiului protestant.” (V. Hettinger; Apologie des Christent. II, pag. 429.)

Luther s'a și grăbit să-și coregă această elementară eroare, a fost însă prea târziu, căci răul sămănat rodise din belsug. Ce-i mai ușor, decât pătrunderea și lățirea primejdiei acolo, unde s'a dărmat odată stavila de frunte? A fost destulă: osândirea supremei autorități bisericesti, ca în scurtă vreme să ne întâlnim cu o astfel de fabuloasă gradațiune: Enric VIII. îmbătat de fericirea, că și-a aflat un apostol rătăcit, care, în contra voinței papale, să-i aproabe nelegiuirea, strigă, că nu există pontifice, ci nu mai episcopi, ceea ce nu mult se deosebește de zisa lui Luther, pentru care nu există episcopi, ci numai preoți. Calvin merge mai departe și afirmă, că: nu există preoți, ci numai cuvântători ai credinței; iar o mare parte din mulțimea sectelor răsărite în urma protestantismului declară, că: nu există nici cuvântători de credință, ci fiecare e profetul, dascălul și preotul său propriu.

Luther a fost sigur un călugăr ales, un rar geniu; fără îndoială însă: un geniu scrupulos, — și aceasta l-a repus.

A trăit în vremuri viforoase, a simțit și văzut bine, că se clătesc temeliiile sub biserică sa — și în frământarea sa: cum s'a prăvălit odată într'o extremitate, nu și-a mai revenit în ori, ci s'a cufundat în prăpastie până la pierzarea, pe care el însuși o observase, după ce a pătat ordul călugăresc și a expus pe cei mai mulți călugări la prigonirile cele mai josnice. Îl vedem mai târziu cum se plânge în contra poporului: „Vai, poporul acesta zice: călugării s'au rugat mult și au cântat și au făcut toate întru mărirea lui Dumnezeu... iar pe noi ne părește, că am fi provocat respirita, că am stricat unitatea bisericii, și orice rău s'ar întâmpla,

tot nouă ni-l ascrie scumpete, rășboai, primejdia turcească șel. toate... poporul bucuros m-ar alunga din țară și m-ar lăsa să mor de foame.

În 1517 și-a mărturisit mai întâiu principiul despre: credința unică mântuitoare fără lipsă de fapte bune — predicând în Drezda în prezența prințului saxon Georgiu.

Prilejul cel mai nemijlocit însă, care a provocat mai de aproape întregul torent al nenorocitei pseudo-reformațiunii au fost: indulgențele publicate de dominicanul Tetzel din încredințarea lui Leone X. în favorul acelora, cari — pocăindu-se — ar concurge cu gologanii lor la reînfrumșetarea catedralei sfântului Petru, în această epocă a renaisance-ului înflorit.

Zavistiile mărunte ale călugărilor Augustiniani din Wittembergă — mai ales, că poate nici dominicanii cu Tetzel nu au fost întru toate destul de isteți și cu tactică — au împins pe Augustiniani cu Luther în frunte, de au căutat și firește, au și aflat motive spre a putea ataca pe dominicani strigând în lume, că: aceștia ar vâna mai mult după bani fără să pună pond prea mare pe pocăință.

Astfel s'a întâmplat, că Luther, ca augustinian cu trecere, ba și impetuos dela fire, cum eră: a atăcat în teze publice învățătura bisericii despre indulgențe, oponându-se cu deosebire acelei părți din învățătura aceasta, care se ocupă de puterea papei în jurul indulgențelor.

Că ce renume și-a acaparat astfel în scurtă vreme, ne putem ușor închipui când d. p. vedem, că un anumit Kranach Lucaciu i-a imprimat chiar figura impresurată de gloriolă pe monetă cu inscripția: Doctor Martin Luther, fericit e pătecele, care te-a purtat!

Luther n-ar fi voit să pășească fățiș în contra papei; — dovadă, nenumărate scrisori, din cari reapare, că pe când prietinelor săi le scria cele mai injurioase cuvinte despre papat și ierarhie — în același timp se scuză la pontifice și se declară de cel mai umil supus. — Numai după ce băgase de seamă, că nu mai poate continua jocul dublu — ales după ce îi fură osândite solemn tezele și întreaga-i purtare nedeamnă — s'a prăvălit formal în adâncime.

Spiritul creat de dânsul a introdus în biserică și: principiul naționalității — rău aplicat — și a înrolat elementul laic-democratic în ierarhie: — a căror dreaptă urmare a fost și: dejosirea săboarelor canonice la rangul de parlamente.

Cu astute apucături a învrăjbit în scurtă vreme scaunul papal și împărății vecini; și-a întors apoi pestilența în popor producând oribile chipuri în Hutten și Sickingen, cari sub masca religiunii făceau răscoale în popor, îndopându-l cu devize ca: trebuiesc „reformate” toate vechile instituțiuni religioase, căci „slugile dracului,” călugărițele și popii dracului au înșelat veacuri de-arândul poporul sărăcit șel.

După 1524, astfel, Turingia, Hassia și împrejurimile Elsas, Pfalz, ținutul Rinului, Svițera superioară, Styria, Tirolul, Salzburg șel., erau pline: gemeau de răscoale din toate

părțile. — Pe o bună vreme nu se mai știă de: drept, de lege, milă, loialitate ori pietate.

Resculații aruncau, pe alorurea. Sta Eucharistie, o dripiu cu picioarele, și injurând pe Dumnezeu, ziceau: „Dacă ești Dumnezeu — apără-te!” — Bătrânul Mautian se vaeră: „E jelos să vezi sermanele călugărițe prigonite; iar preoții scoși în drum de către jefuitoarii bisericilor, cari smulgându-i dela altarele sântelor i-au silit să-și ia lumea în cap. Eu însuși la cărunte bătrânețe trebuie să-mi cerșesc bucătura de pâine între cele mai mari neajunsuri!”

Succesele spontane ale lui Luther și ieftina popularitate și-au găsit îngrabă apostoli în toate părțile, mai ales, că în turburarea complicată încetase pentru o vreme orice fel de responsabilitate.

În Zürichul Svițerei pășeste pe arenă laxistul Ulrich Zwingli, care însuși mărturisește că e necumpătat și depravat. În Basel și în alte locuri a pustiit tot ce a fost catolic, iar în St. Gallen a îndreptat norodul infuriat în potru claustrului benedictin spărgând și prapădind totul așa, încât patruzeci de care au avut ce duce la spărturi și rămășițe.

În Strassburg senatul orașenesc a pus în 1526 amendă de 30 florini pentru cei ce ar pune luminare înaintea Eucharistiei; a oprit apoi slujba dumnezeiască și euminecarea.

În Bern la 1528 se aduce hotărârea ca preoții catolici să fie expulsați, iar cel ce va purta rozarul să se pedepsească cu 10 fl. șel.

Și acest nenorocit pseudo-reformat — fost dignitar canonic odinioară al bisericii — după o scandaloașă viața maore în 1531 necuminecat și nespovedit.

Al treilea apostol rătăcit își propovăduște învățătura în Geneva, unde se refugiase după multe aventuri. A fost un salbatic „reformator”, dar cu o consecvență de fier și dotat cu un dar extraordinar de-a organiza.

În acestea zace secretul succeselor lui Calvin.

E interesant din cale afară cum acest hărbat, fără vre-un exterior simpatic, — ștergând tot ce a fost catolic și mai creștinesc — cu sigură strictețea lui extrem de severă pornită în numele „Evangeliului curat” și-a știut subordona întreaga republică din Geneva. D. e.: La cuvântul lui toți locuitorii aveau să se scoale la sunetul clopotului de 4 coasuri dimineața și să se culce la 9 seara. — S'au: Orice petrecere, joc, teatru ori umblare la crășme au fost strict oprite; ba chiar și îmbrăcămintea, frisura femeiască, sărbătorirea nunților și plesele praznicelor au fost determinate.

Orice semn ori voce de contrazicere sunt oribil pedepsite; — nici pedeapsa morții nu-i rară: spre mai mare mărirea a „libertății conștiinței” sub egida căreia și-au pornit campania toți acești zeloși „reformatori”.

Și ca învățăturile sale să le răspândească cât mai cu zor, ridică în Geneva academie, care îndată la început își avu aproape o mie de auditori: poloni, englezi, francezi, moravi, unguri șel.

După moartea lui i-au resuflat credincioșii puțin mai liber sub blândețea Teodor Beza, despre care se înciripase între cre-

dincioși vorba, că mai bucuros ar sta cu dânsul în iad, decât cu Calvin în rai.

În urma acestor răzlețe contururi preliminate, putem trece la tractarea în merit despre reformațiune.

Pe noi — ca scrutători sumari — ne interesează mai deaproape treimea acestor protestanți pomeniți, dela cari se datează propriu întreaga năpastă a „reformațiunii“ Luther și Zwingli și au lătit învățătura molipsitoare provocând o sumedenie de nenorocite răscoale sângeroase în Germania și Svițera, — pecând Calvin și-a lătit cuvântul cu o fenomenală astuție, și cu braț tare tiranic.

Ce-au propus anume aceștia fiecare?

Un fundament comun au tustrei: desprețuirea a tot ce ar fi în legătură cu primatul lumii și ce i-ar arăta ca supuși ai vre-unei auctorități lumesti.

În special greșirile lor eretice culminează în următoarele: Nu recunosc supremația juridică a scaunului apostolic, ignorează celibatul, nu primesc cultul sfinților neagă mai mult ori mai puțin spovada, n-au slujbă dumnezeiască, n-au călugărie, își făuresc dogme arbitrare. Iapadă ori-ce ierarhie bisericască, ciuntesc tainele și sacramentele după plac, și recunosc o singură bază: credința unică mântuitoare fără lipsă de fapte bune meritorii din partea omului. Iată deci o formală resturnare a întregului sistem de unitară și raționabilă viață creștinească mai superioară!

Ce-a propus Luther? Poate el singur n-ar fi știut să răspundă la întrebarea aceasta — precum nici ceilalți doi, — căci e aproape constatat, că nu a pășit conștiință în luptă, din oara ce n-a pășit cu un formal și real sistem de învățături.

„Confesiunea augustană“ dela 1530 doar numai de silă a fost compusă și nici nu de dânsul, ci de tovarășu-i: Melancton. Iată deci deloc la primul pas o vie contradicție cu cele propovăduite de dânsul. Unde-i „libertatea evanghelică“, dacă deja în primele momente a și încetșat-o în normele din astă Confesiune? Atât Luther apoi, cât și Zwingli neagă valoarea subiectivă și obiectivă a faptelor bune; — dar pânăcând Luther are totuși un expedient oareșicareva pentru mântuirea oricărui om: „credința“ tare (pecca fortiter, sed crede fortius, — et centum stupra ac mille adulteria non tibi nocebunt) până atunci Zwingli nu mult accentuează nici credința, ci consideră păcatul ca un accident în om, creat de însuși Dumnezeu. După dânsul deci păcatul n-ar fi altceva, decât manifestarea elementului animalic din om, care nu are înrâurire asupra mântuirii ori osândirii după moarte.

Învățătura lui deci înclină spre predestinațiunea lui Calvin. Luther recunoaște în Hristos pe Dumnezeu, pecând Zwingli vede întrânsul mai mult numai întruchiparea unui ideal. o pildă vie, ori să-i zicem: un artist în zisa jidovilor moderni — la nici un caz însă un Mântuitor, precum nici în cele 2 taine, pe cari le admite, nu vede decât un simplu semn distinctiv al creștinilor de cătră păgâni, fără vre-un semn distinctiv al creștinilor de cătră păgâni, fără vre-un înțeles mai profund.

(va urma)

Bibliografie.

A apărut:

Principii morale sau etice ale religiunii creștine, pentru școlile medii și institutele pedagogice de *Dr. Vasile Suciu*, prof. de sf. teologie și de religiune la gimn. sup. Cu aprobarea Superiorității bisericești. Balázsfalva—Blaj 1909 Tipografia și Librăria Seminarului teologic gr.-cat. Prețul: 1.60+10 fill. porto. Se află de vânzare la Librăria Sem. teol. gr.-cat. din Blaj

Abecedar și carte de oetire maghiară pentru clasa a II a școalei primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Ediția a VIII. Prelucrată după noul plan ministerial, (art. XXVII—1907.

Balázsfalva, — Blaj 1909. Prețul **50 fileri.**

În „Biblioteca pentru toți“ a apărut Nr. 499 în traducere cunoscuta lucrare filosofică a marelui savant Clie Metchnikoff, „Despre bătrânețe“.

Se știe ce resunet a avut scrierea lui Metchnikoff și mai ales studiile sale asupra națiunii omenesti, apărute acum cinci ani. În ele savantul dela institutul pasteur din Paris se ocupă de cauzele bătrâneței și de rețeta prin care viața se poate prelungi și omul poate înlătură greutățile și mizeriile unei bătrâneți chinuite.

Lucrarea tipărită acum în „Biblioteca pentru toți“ e o conferință a lui Metchnicof în care singur autorul rezumă teoriile lui care au făcut atâta zgomot. Expunerea simplă și pe înțelesul tuturor, face din aceasta carte o admirabilă lucrare de popularizarea științifică și adaogă încă un volum la bogata colecție de popularizări a „Biblio-

teci pentru toți“. — Prețul 30 bani de vânzare la mai toate librăriile din țară. Catalogul complet al acestei Biblioteci ce cuprinde peste 500 de numere a se cere la Librăria editoare LEON ALCALAY la București, precum și la Librăria sem. teol. din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor respnz.: Augustin Gruția.

Prima pepinerie de viță de vie pe **Târnava.**

Proprietar: **Frideric Caspari**

Medgyes Nr. 47 (Nagy-Küküllő megye).

De ani recunoscută ca prima și cea mai deamnă de încredere și mai bogată în specialități de viță de vie, liferează:

Altoi de viță

americană cu și fără rădăcini în diferite specialități, **se garantează veritabilitatea speciei.**

Binevoii a cere Prețcurent ilustrat!

În prețcurent se află **epistole de recunoștință** din toate părțile Țării; de aceea fiecare proprietar de vie, înainte de de a-și face comanda, poate să se asigure dela cunoscuți, verbal sau în scris, despre **vrednicia de încredere necondiționată a sus amintitei pepinerii.**

(57) 5—20

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vite altoite

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit).

FISCHER & COMP

Pomi Viticulturii

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 51—52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului:	capitale asigurate asupra vieții:
95.816.412 coroane.	9.882.454 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

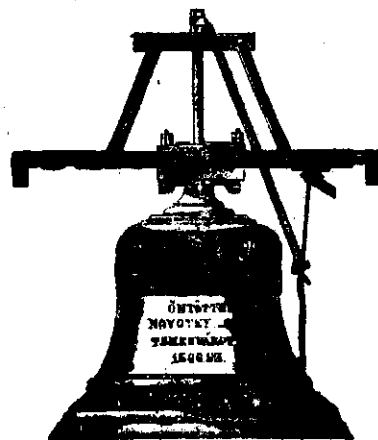
46) 51—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de loace de metal.

Prețuranti ilustrați se trimit la cerere gratuit și franco

Băile Buziaș

Phönix apă minerală de Buziaș

S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă. Recomandată de medici. Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(35) 11—12

„Recomandăm proprietarilor de vii

cu toată căldura tovarășia românească

„Mugurul“ însoțire economică-comercială

în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde

altoie de viță de vie de toate speciile pe

cum și viță americană cu și fără rădăcină

și la dorință însoțirea dă instrucție gratis

ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 51—52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria) livrează vinuri foarte bune, și curate după dealurile cele mai renumite, dela 50 ltr. în sus (în engros) cu prețuri moderate deposituri: Musca-maderat, Galșa, Șiria, Covasint, Minis.

Centrala: Világos (Com. Arad) la dorință prospecte gratuite.

(49) 51—52

In propriul interes

Primește numai **BOHN**
țigla

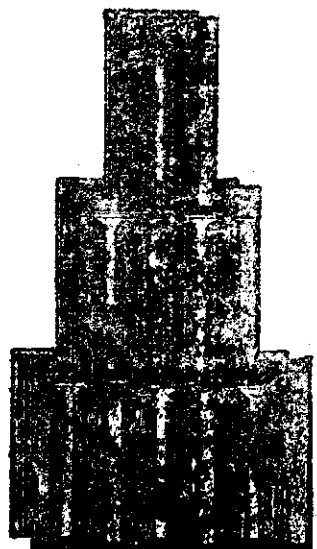
din Nagyikinda și Zsomboly respingând ori ce altă țigla de calitate inferioră pentru că numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

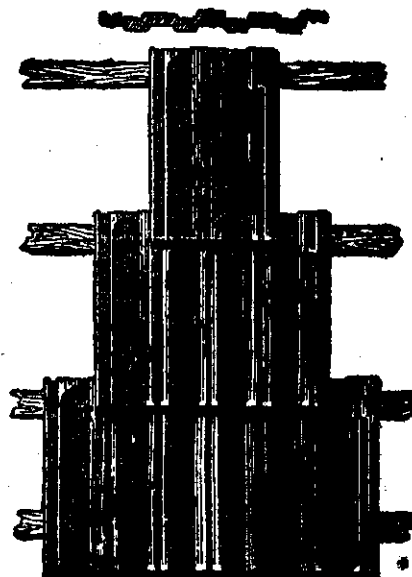
Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 18—?

Țigla Bohn de Nagyikinda.

Țigla Bohn de Zsomboly.